

14.03.2023

Krigen skubber EU tættere på fælles forsvarsunion og tryktester traktaten

Går forslaget om fælles forsvarsindkøb igennem, vil det være en banebrydende begivenhed i EU's historie og næste skridt på vejen mod en forsvarsunion. Men ikke alle medlemslande er lige begejstrede

Skrevet af

Rasmus Egmont Foss

📞 +4561106288

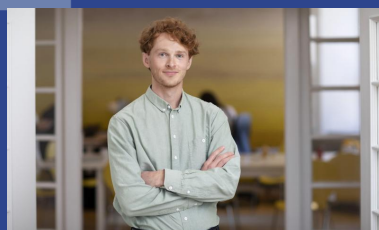
✉️ rasmus@thinkeuropa.dk

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

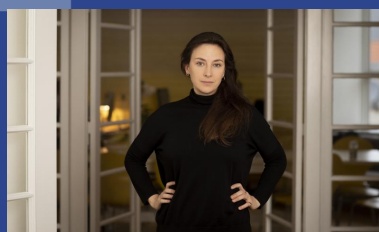
Kontakt

Rasmus Egmont Foss

📞 +4561106288

✉️ rasmus@thinkeuropa.dk

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

I de blodige skyttegravskrige om Ukraines østlige territorie bliver der i disse uger affyret så mange skud og granater, at det ukrainske militær nu mangler ammunition.

Selv om de forsvarende styrker hver dag sender mere end 5000 granater afsted, er det kun en fjerdedel af, hvad russerne bruger, da Ukraines lagre tynder ud. Knapheden på ammunition gør det sværere for Ukraine at bevare en by som Bakhmut og iværksætte egne offensiver.

Ukraine har kanonerne, men mangler ammunition, som EU's udenrigschef Josep Borrell sagde det mandag 26. februar.

Han står derfor nu i spidsen for en ny og potentielt revolutionerende indsats i EU mod på kort sigt at sende mere ammunition til Ukraine og på langt sigt foretage mere fælles militært indkøb i Unionen – et scenarie, der historisk har været utænkeligt for en institution døbt i fredens navn.

Europæisk forsvarssamarbejde

Onsdag mødtes EU's forsvarsministre i Stockholm for at diskutere, hvordan de kan fylde de europæiske ammunitionslagre op igen og forbedre forsyningerne med ammunition ved fronten i Ukraine.

I første omgang vil de fleste EU-lande plus Norge bruge to milliarder euro på ny ammunition – en milliard til at refundere medlemsstater for ammunition, de allerede har købt og vil sende til Ukraine, og en ekstra milliard til nyt indkøb.

Forslaget ventes at blive vedtaget til næste møde mellem EU's udenrigs- og forsvarsministre 20. marts.

Da EU-landene historisk har ønsket, at forsvar skulle forblive en national kompetence, tillader EU's traktat ikke, at det fælles budget bruges på initiativer med militær- eller forsvarsmæssige implikationer.

Pengene kommer derfor fra Den Europæiske Fredsfacilitet (EPF), en mellemstatslig mekanisme, der ligger udenfor EU's budget og derfor kan bruges på våben og ammunition.

Ditte Brasso Sørensen og Rasmus Egmont Foss i Altinget

Danmark står uden for samarbejdet

I december blev deltagerlandene enige om at tildele yderligere to milliarder euro ekstra til fonden i 2023, udover de 3,6 milliarder euro allerede sendt til Ukraine. Med det nye behov for ammunition og våben, kan det snart vise sig at være for lidt.

Indkøbet af ny ammunition skal foretages af Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA), og det stiller foreløbigt Danmark uden for samarbejdet.

Efter forsvarsforbeholdet blev afskaffet sidste år, skulle Folketinget behandle Danmarks tilslutning til EDA, men grundet folketingsvalget blev det udskudt, og sagen ligger endnu hos forsvarsudvalget.

Europaudvalget bad 6. marts forsvarsministeren redegøre for sagen. I [Altinget 9.](#) marts udtaler Troels Lund Poulsen, at Danmark forventer at melde sig ind i løbet af få uger.

Sagen understreger, at det danske forsvarsforbehold havde en reel betydning, som kan vise sig at blive markant i en ny virkelighed, hvor det europæiske forsvarssamarbejde er under hastig forvandling. Danmark bør tage aktiv stilling til denne udvikling. Det haster, da krigen raser.

Fra vacciner til våben

For Europa-Kommissionens ambitioner rækker længere end hjælp til Ukraine: Over de seneste uger er det blevet tydeligt, at formand Ursula von der Leyen og hendes stab også undersøger muligheden for mere fælles forsvarsindkøb i Europa.

11

Den europæiske våbenindustri har svært ved at følge med den eksplosivt stigende efterspørgsel

Ditte Brasso Sørensen og Rasmus Egmont Foss i Altinget

Den europæiske våbenindustri har svært med at følge med den eksplosivt stigende efterspørgsel, og staterne kan ikke altid aflægge ordrer, der er store nok til at igangsætte nye nødvendige investering til at opskalere produktionen.

Thierry Breton, EU's kommissær for det indre marked, taler derfor om, at den europæiske forsvarsindustri skal bevæge sig mod en "krigs-økonomi".

Kommissionens første tiltag går ud på at afsætte en pulje på 500 millioner euro til at støtte op om fælles indkøb af forsvarsmateriel. Da forslaget blev stillet i juli, kaldte Margrethe Vestager det for "en historisk milepæl i at etablere en EU-forsvarsunion."

Men da puljen ligger inden for EU's budget vil midlerne udelukkende kunne bruges til administrativ støtte, eksempelvis hjælpe med at etablere europæiske partnerskaber, identificere flaskehalse i produktionen samt kontrol, revision og evaluering.

Tirsdag kom det frem, at Breton også vil mobilisere Den Europæiske Investeringsbank til at investere i forsvarsindustrien.

Interne spændinger

En stor og abrupt stigning i efterspørgslen på ammunition skaber i sig selv udfordringer og interne spændinger i det europæiske marked.

Flertallet af EU-lande har ingen egenproduktion af de mest udbredte våbentyper og ammunition, og der er risiko for, at prisen bydes op, når alle har brug for én vare på samme tidspunkt.

I 2020 stod EU med et lignende problem, da de 27 medlemslande (og resten af verden) jagtede coronavacciner, og dengang diskede Kommissionen op med en model, hvor EU indgik forhåndsftaler på indkøb for senere at distribuere det ligeligt ud til medlemslandene.

Derved mente man også at kunne opnå lavere priser og administrative stordriftsfordele.

Det samme ønsker Kommissionen nu at gøre for indkøb af våben og ammunition. I tillæg til stordriftsfordele vil det også hjælpe små lande, hvis ordrer ellers risikerer at blive nedprioriteret til fordel for de større ordrer. Og så vil EU-landene diskutere, hvor stor en del af det militære indkøb skal komme fra ikke-europæiske producenter.

I dag køber Europa cirka 60 procent udefra, og afhængigheden bekymrer Kommissionen. Et nyt fokus på europæiske indkøb risikerer dog også at avle nye interne konflikter, da den europæiske forsvarsindustri er meget koncentreret – særligt i Frankrig – og mange midler vil ende her.

Går forslaget igennem, vil det være en banebrydende begivenhed i EU's historie, som lægger næste skridt på vejen mod en forsvarsunion – med fokus på fælles indkøb og udvikling af den europæiske forsvarsindustri.

Ikke alle er lige begejstret for udviklingen, særligt ikke EU's neutrale lande Irland, Østrig og Cypern. Flere til bekymrer sig, om EU træder for langt væk fra sin grundstamme, hvor fokus var på fred og handel.

Det er i disse uger og måneder, at debatten om denne udvikling skal tages, også i Danmark.

Tryktester traktaten

Visionen om at styrke fælles indkøb af forsvarsmateriel har også givet anledning til en diskussion, om EU's budget kan bruges som garanti i fællesindkøb. Dette er dog blevet resolut afvist af EU's kommissionær for budget, Johannes Hahn, som slog fast, at det ville være i modstrid med EU-traktaten.

På trods af Hahns afvisning understreger debatten om det nye instrument, hvordan man afsøger grænserne for, hvilke aktiviteter der har forsvarsmæssige og militære implikationer og derved grænserne for, hvordan man kan styrke EU's forsvarssamarbejde inden for traktaten.

11

EU-traktaten siger ikke noget om, hvilke former for samarbejde EU-landene kan indgå uden for EU's budget

Ditte Brasso Sørensen og Rasmus Egmont Foss i Altinget

EU-traktaten siger ikke noget om, hvilke former for samarbejde EU-landene kan indgå uden for EU's budget. Man har derfor i EU udviklet forsvarssamarbejdet i parallel med budgettet.

Både den Europæiske Fredsfacilitet og det permanent strukturerede samarbejde på forsvarsområdet ligger således uden for EU's budget og er derfor ikke begrænset af EU-traktatens bestemmelse om, at man ikke må finansiere våben.

Men det er altså ikke kun uden for traktaten, at man nu styrker det europæiske samarbejde på forsvarsområdet. De seneste år har vist, hvordan man løbende tryktester de begrænsninger, traktaten lægger ned over forsvarsområdet.

Det nuværende EU-budget er det første nogensinde med et dedikeret forsvarsbudget, herunder finansieres for eksempel et program for militær mobilitet og den Europæiske Forsvarsfond, som har til formål at støtte innovative forsvarsteknologier og udvikling af prototyper.

Men udviklingen stopper ved prototyper, da opskalering af produktion af forsvarsmateriel vil være i modstrid med traktaten.

På trods af traktatens klare begrænsninger fortsætter tryktesten på, hvordan man kan styrke EU's forsvarssamarbejde med de nye forslag.

Uafhængigt af dem pågår også nu en diskussion mellem EU-landene, om de skal overgå fra enstemmighed til afgørelser ved kvalificeret flertal på dele af EU's udenrigspolitik.

Alt sammen eksempler på hvordan krigen i Ukraine forandrer det europæiske samarbejde på forsvarsområdet.